

ВИСНОВОК

наукового керівника дисертаційної роботи Козіна Сергія Валентиновича на тему: «Технологія профілактики травматизму майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в процесі професійної підготовки», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидата педагогічних наук) зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Характеристика дисертаційної роботи

Актуальність теми. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту має свої особливості (Kozina, Borysenko, Grynyova, Masych Ushmarova, 2021; Kanishchev, Kozina, Grynyova & Masych., 2021). Специфіка професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту полягає в наступних положеннях:

1. Необхідність оволодіння не тільки теоретичними знаннями, як це характерно для студентів інших спеціальностей, але й уміннями і навичками в обраному виді спорту. Це потребує цілеспрямованих тренувань майже кожен день протягом кілька років.
2. Необхідність розвитку умінь і навичок в базових видах спорту (легка атлетика, гімнастика, плавання, ігрові види спорту тощо). Це вимагає цілеспрямованих занять 2-3 рази на тиждень з кожного виду спорту.

Таким чином, студент, який навчається за спеціальністю «Фізична культура і спорт», має поєднувати розвиток інтелекту з фізичним вдосконаленням на високому професійному рівні. До надбання теоретичних знань входить вивчення предметів медико-біологічного циклу (анатомія, фізіологія, біохімія, біомеханіка, спортивна медицина), предмети психолого-педагогічного циклу (педагогіка, психологія тощо), предмети спеціального циклу (теорія та методика олімпійського і професійного спорту, основи спортивного тренування, вступ до спеціальності, основи науково-дослідної роботи, викладання спортивних дисциплін у закладах вищої освіти тощо), теоретико-практичні дисципліни з фізичної терапії та реабілітації (масаж, фізична терапія). До надбання практичних умінь і навичок в обраному виді спорту та в базових видах спорту входять такі предмети, як «Теорія та методика обраного виду спорту», «Теорія та методика спортивних ігор», «Теорія та методика легкої атлетики», «Теорія та методика гімнастики» тощо. Крім того, студенти цієї спеціальності також мають проходити практику в спортивних школах та університетах. Таким чином, перед майбутнім фахівцем з фізичного виховання та спорту стоїть досить складне завдання: поєднати здобуття теоретичних знань з фізичним вдосконаленням, яке вимагає науково-обґрунтованого тренувального процесу із забезпечення відновлення після фізичних навантажень і реалізувати це в практичній роботі.

Саме тому процес підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту побудовано таким чином, що студенти мають велику кількість практичних дисциплін з різних видів спорту поряд з обраним (Goossens et al., 2019). На практичних заняттях студенти засвоюють технічні навички, розвивають фізичні якості, а також вчаться проводити заняття не тільки з обраного виду спорту, але й з інших. Тому розклад студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту будується таким чином, що в один день може бути по 2-3 пари практичних занять з різних видів спорту, а ввечері – тренування з обраного виду спорту. Це надає велике навантаження на серцево-судинну систему, що при перетренуванні створює умови для травматизму.

Крім того, кожен вид спорту має свої особливості техніки (Kozina et al., 2018). При оволодінні основами певного виду спорту з дитинства процес засвоєння рухових навичок відбувається легше у порівнянні з дорослим віком, коли вже закінчились сенситивні періоди природного засвоєння рухів. І тому нервова система і опорно-руховий апарат студентів при оволодінні навичками з різних видів спорту отримують велике навантаження. Слід відзначити, що різні рухи за своєю біомеханічною структурою вимагають формування різних зв'язків в нервовій системі, і це є досить складним завданням. А постійне переключення з одних рухів на інші, що відбувається при зміні виду діяльності, хаотизує діяльність нервової системи, і, відповідно, опорно-рухового апарату. Це створює умови для підвищення травматизму. Саме тому гостро постає питання розробки таких технологій навчання, що забезпечать надійну профілактику травматизму студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дослідження проведено згідно:

- науково-дослідній роботі, яка фінансувалася за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2019-2020 рр. «Теоретико-методичні основи застосування технологій інтегральної спрямованості для самовдосконалення, гармонійного фізичного, інтелектуального і духовного розвитку та формування здорового способу життя людей різних вікових і соціальних груп, в тому числі – спортсменів і людей з особливими потребами» (№ держреєстрації: 0119U100616);
- науково-дослідній роботі, яка фінансувалася за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і науки України на 2019-2020 рр. «Теоретико-методичні основи розробки технологій для відновлення опорно-рухового апарату і функціонального стану та профілактики травматизму представників різних вікових груп у фізичній культурі і спорті» (№ держреєстрації: 0119U100634);

- науковій темі кафедри початкової і професійної освіти «Інноваційні технології в підготовці фахівців різних галузей» (державний реєстраційний номер 0120U104987);
- науковій темі кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди на 2021-2026 р.р. «Розробка і обґрунтування технологій зміцнення здоров'я і гармонійного розвитку людей різних вікових і соціальних груп (номер державної реєстрації 0121U110053).

Наукова новизна полягає в тому, що у даній роботі *вперше*:

- розроблено біомеханічну технологію профілактики травматизму при підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту, яка містить 3 напрями: 1 - теоретико-методичний (створення основ для розуміння студентами механізмів формування рухів без ризику травматизму, формування у студентів поняття про біомеханічно раціональні рухи взагалі); 2 – аналітичний (надання студентам знань відносно сучасних засобів самоаналізу рівня володіння технічними навичками); 3 – практичний (опанування студентами практичними засобами попередження травматизму, тобто, вправами, які сприяють формуванню біомеханічно раціональних рухів, і тим самим запобігають отриманню травм);
- розроблено алгоритм виявлення основних кінематичних параметрів різних моделей техніки, характерних для студентів з різним рівнем володіння технікою спортивних рухів;
- визначено принципи застосування засобів для профілактики травматизму: 1 – зміцнення м'язів, що беруть участь у виконанні руху; 2 – формування функціонального руху, тобто координованої роботи м'язів тулуба, верхніх та нижніх кінцівок;
- розроблено та показано ефективність застосування технології профілактики травматизму в скелелазінні, зокрема – студентів, які навчаються за спеціальністю «Фізичне виховання і спорт»; розроблені та систематизовані засоби для запобігання травматизму студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Всі засоби умовно поділені на дві групи: засоби з виду спорту та засоби специфічні для фізичної терапії, а саме: методи Фельденкрайза, Redcord-терапія, PNF-терапія. Вперше засоби фізичної терапії застосовано нетрадиційним способом: для поліпшення техніки рухів та для запобігання травматизму;
- виявлено, що застосування розробленої біомеханічної технології профілактики травматизму в процесі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту позитивно впливає на формування технічних навичок студентів в обраному виді спорту та у непрофільних видах спорту;
- показано, що застосування розробленої біомеханічної технології профілактики травматизму в процесі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту достовірно знижує ризик травматизму студентів; показано

ефективність застосування біомеханічної технології із застосування нейром'язового тренування з використанням вправ в закритому кінематичному ланцюзі, вправ в ексцентричному режимі у поєднанні з силовими вправами для профілактики травматизму та формування ефективної техніки рухів студентів-скелелазів, які навчаються за спеціальністю «Фізична культура і спорт»;

- виявлено позитивний вплив застосування технології профілактики травматизму на рівень професійних знань студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту.

Підтвержені та доповнені щодо необхідності формування біомеханічно обґрунтованої техніки рухів для профілактики травматизму в спорті, теорію керування рухами щодо необхідності формування раціональної техніки для запобігання травматизму.

В роботі **розширено і доповнено** дані щодо застосування нейром'язового тренування для профілактики травматизму в різних видах спорту, зокрема – в скелелазінні.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає у високому значенні отриманих результатів для підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту та складається у високому ефекті використання авторської технології профілактики травматизму для зниження ризику отримання травм студентами, що навчаються за спеціальністю «Фізична культура і спорт» по підвищенню рівня їх професійних знань. В дисертаційній роботі Козіна С.В, отримані результати, що мають наукове і практичне значення не тільки для підготовки студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, але й результати, що мають теоретичне і практичне значення для студентів, які займаються спортом на любительському та на професійному рівнях, а також – для фізичних терапевтів.

Практична значущість роботи виражається у високому ефекті застосування розробленої біомеханічної технології профілактики травматизму в процесі підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту, яке сприяло поліпшенню техніки рухів та зменшенню кількості і важкості травм. Застосування технології профілактики травматизму сприяло підвищенню рівня професійних знань студентів з предметів медико-біологічного циклу. Результати дослідження впроваджено в навчальний процес з підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, фахівців з фізичного виховання і спорту Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Вінницького державного педагогічного університету, також результати досліджень впроваджено в процес фізичної реабілітації студентів-спортсменів в Алеф-клініці. Проведено семінари «Біомеханіка опорно-рухового апарату», «Біомеханіка фітнесу», «Біомеханіка фізичної терапії» 18-19.07.2020, 10-11.10.2020, 7-8.11.2020.

Вірогідність й обґрунтованість результатів дослідження. Наукові положення, висновки, що висвітлені у дисертаційній роботі, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням дослідження. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечена достатнім обсягом дослідження, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичної обробки матеріалів.

Публікації. Результати дослідження опубліковано в 46 працях, при перерахунку за вимогами МОН – в 51 праці, з яких 1 монографія, видана за кордоном англійською мовою, 8 - у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science, категорія Q3, 4 - у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science, категорія Q4, 10 – у фахових виданнях та у міжнародних виданнях, 6 авторських свідоцтв, 6 навчальних посібників та методичних розробок, 11 робіт апробаційного характеру. Серед опублікованих праць 22 відображують основний зміст дисертації, 11 публікацій апробаційного характеру, 13 – додаткових.

Характеристика праці аспіранта в процесі підготовки дисертації

Автор дисертаційної роботи, Козін С.В., при виконанні дисертаційної роботи показав себе вдумливим, працездатним, сумлінним науковим дослідником. Козін С.В, повністю виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план,

Автор самостійно провів літературний огляд, експериментальні дослідження, проаналізував та описав отримані результати, зробив обґрунтовані висновки. Слід зазначити, що автор цілком засвоїв складні методи дослідження (педагогічні, біомеханічні, математичні та ін.), що лягли в основу даної роботи.

Козін С.В, – творча, ініціативна, вдумлива людина, талановитий та успішний тренер, доброзичливий педагог, талановитий аналітик, сумлінний науковець.

Висновок

Дисертація Козіна Сергія Валентиновича «Технологія профілактики травматизму майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в процесі професійної підготовки» є самостійною і завершеною роботою, за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням відповідає спеціальності 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними

Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а її автор, Козін Сергій Валентинович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри олімпійського і
професійного спорту, спортивних ігор
та туризму, декан факультету
фізичного виховання і спорту
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Віталій КОРОБЕЙНИК

